

Fra Kristeligt Dagblad 20. februar 2020

Barn af holocaust bag ny film om De Hvide Busser: De frivillige var sande engle

Tidligere i februar blev der optaget scener til en ny film om De Hvide Busser. Her er statister i gang med optagelserne inde fra en bus, der skal gengive stemningen fra redningen af over 400 danske jøder og flere tusinde andre danske og norske fanger fra nazistiske kz-lejre. Foto: Leif Tuxen

Af [Benjamin Krasnik](#)

Filmen ”Reddet af de hvide busser”

- Film om De Hvide Busser. Skabt af René Meyrowitsch og producer Steen Herdel. Manuskriptforfatter og instruktør er Danny Thykjær. Producent er også Lars Mitch Fischermann, administrerende direktør i produktionsselskabet Supersonic. Filmen støttes af flere private fonde. Vises på DR i forbindelse med 75-året for redningen i april.

De Hvide Busser

- I april og maj 1945 lykkedes det at redde i alt 7000 danske og 10.000 norske fanger, heri-blandt cirka 420 danske jøder, ud af tyske koncentrationslejre og til Sverige eller Danmark. Redningsaktionen er tæt knyttet til et initiativ af den svenske grev Folke Bernadotte, som var vicepræsident i Svensk Røde Kors. Aktionen blev gennemført af frivillige læger, sygeplejer-sker, chauffører og mekanikere fra både Danmark og Sverige. Omkring 200 rutebiler blev mobiliseret på ganske få dage. De blev malet hvide og fik røde kors på. Busserne hentede danske jøder i Theresienstadt og modstandsfolk og politifolk i andre nazistiske kz-lejre.

Holocaust-overlevende står frem på film

Til april er det 75 år siden, at hvide busser hentede danske fanger hjem fra nazistiske kz-lejre. Den spektakulære redningsmission bliver skildret i en ny dokumentarfilm, som René Meyrowitsch, hvis for-ældre blev hentet, har fået idéen til. Vi skal huske de mange frivillige helte, siger han

I går var de fanger i en nazistisk kz-lejr, i dag på en farefuld færd i retning mod den danske grænse. Trætte og nervøse sidder en gruppe mennesker i en skov og hviler

sig med slidte, brune tæpper til at varme sig med i den kølige aprilnat. Ved siden af står en hvid bus, som skal fragte dem gennem et krigshærget Tyskland og de allieredes bombardementer frem til Danmark – og derfra til sikkerhed i Sverige.

”Og tak!”, lyder det højlydt mellem træstammerne, som gruppen af kvinder, mænd og børn sidder op ad.

Stemmen er Danny Thykjærs, der er instruktør og i gang med at optage en scene til en dokumentarfilm om den historiske begivenhed, hvor korteger af hvidmalede rutebiler med røde kors på taget hentede tusindvis af danske og norske fanger hjem fra nazistiske kz-lejre i april 1945 kort før Anden Verdens-krigs afslutning.

Under den farefulde rejse gjorde busserne, der også hentede omkring 420 danske jøder i Theresien-stadt, blandt andet holdt i tyske skove om natten, da man ikke turde køre i mørke med de tildækkede lygter.

Filmen ”Reddet af de hvide busser” bringes på DR til april, hvor det er 75 år siden, at redningen blev gennemført ikke mindst på grund af frivillige læger, sygeplejersker, chauffører og mekanikere fra både Danmark og Sverige, som satte deres eget liv på spil.

Det er ikke mindst deres heltedåd, vi bør hylde, mener René Meyrowitsch, hvis forældre og bror var fanger i den nazistiske lejr Theresienstadt i det tysk-besatte Tjekkoslaviet.

Optagelser til filmen om De Hvide Busser i Baggersmindelejren på Amager. Til filmen har man lånt en gammel rutebil fra Busmuseum Skælskør, der har fået påklippet hvid staniol. Foran står en chauffør fra museet, der spiller en af de modige ved rattet, som kørte busserne gennem det krigsramte Tyskland under Anden Verdenskrig.

Anden Verdenskrig bragte ufattelige lidelser og tab med sig, men krigen havde også sine mirakler. René Meyrowitsch er et af disse takket være aktionen med De Hvide Busser. Scenen i skoven er en rekonstruktion af køreturen hjem, og det var under et lignende ophold i en tysk skov, at René Meyrowitsch måske blev undfanget og som flere andre overlevendes børn blev født præcis ni måneder senere i januar 1946.

Kristeligt Dagblad møder den tidligere pædagog og daginstitutionsleder under optagelserne til filmen i Baggersmindelejren på Amager i begyndelsen af februar. Der ligger pigtrådshegn på jorden og skilte med tyske advarsler, og et vagttårn er

netop blevet rejst. Denne dag optages der inde i en veteranbus og i en skov i nærheden af lejren.

Gruppen af statister i alle aldre med snavsede ansigter og klædt i slidt gammeldags tøj bliver dirigeret af Danny Thykjær, der har skrevet manuskriptet. Han forsøger at fremkalde den stemning, der var i busserne dengang. Sådant som René Meyrowitschs forældre og ældre bror oplevede hjemrejsen, og som flere overlevende jøder og frihedskæmpere fortæller om i filmen, der er en blanding af rekonstruerede scener, filmklip fra arkiver og overlevendes beretninger.

René Meyrowitsch fik ideen til en film om De Hvide Busser. Hans forældre og bror var jødiske fanger i Theresienstadt og blev hentet af busserne i april 1945.

”Det er ret fantastisk at stå her og se, hvordan det foregik,” siger René Meyrowitsch.

Sidste år stødte han tilfældigt på producer Steen Herdel, som også havde tanker om en film om De Hvide Busser. De to gik sammen om projektet og har arbejdet hårdt for at skaffe midler og få filmen realiseret op til 75 års dagen i april.

Forbløffende nok er der aldrig lavet en lignende film om De Hvide Busser før, påpeger Steen Herdel.

”Hvem var det, der smed alt, hvad de havde i hænderne og malede alle rutebilerne hvide og kørte ned gennem et krigsområde for at redde deres medborgere? Der er tale om en af vor tids mest spektakulære redningsmissioner og et utroligt samarbejde mellem svenske og danske ildsjæle. Den historie er ikke blevet fortalt på film før,” siger Steen Herdel.

Han fandt på at binde vidners beretninger sammen med rekonstruktion og historiske fakta. I filmen, der handler om den danske del af De Hvide Busser, gives der også svar på, hvordan missionen kunne lade sig gøre, og hvorfor tyskerne lod det ske kort før krigens afslutning.

Det har for René Meyrowitsch været afgørende at få interviewet vidner fra redningen, og mens flere danske jøder og modstandsfolk stadig husker dagene i april i 1945, har det været vanskeligt at finde chauffører og andre frivillige fra De Hvide Busser, som kan fortælle om deres motivation og oplevelser.

”Det er meget vigtigt, at vi taler med de sidste vidner, så vi kan lære noget af fortiden. Jeg har igen-nem mange år følt stor taknemmelighed over, at De Hvide

Bussers helte hjalp min far, mor og bror med at komme hjem til Danmark og Sverige. Vi skal bruge denne erindring til at sikre, at historien aldrig gentager sig,” siger René Meyrowitsch og fortæller om en tidligere kz-fange, der spurgte en svensk chauffør i De Hvide Busser, hvorfor han satte sit liv på spil dengang.

”Chaufføren svarede, at han havde et kristent livssyn og lagde vægt på næstekærlighed,” fortæller René Meyrowitsch, som selv arbejder som frivillig for at hjælpe flygtningebørn og blandt andet har arrangeret støttekoncerter.

”Mine forældres traumer påvirkede min barndom meget, og jeg har altid haft et behov for at hjælpe børn med at få det bedre, både som pædagog, frivillig og mentor for utilpassede unge,” siger han og fortæller om en anden oplevelse under en samtale med en frihedskæmper, der blev hentet af De Hvide Busser, og hans hustru:

”Hun siger på et tidspunkt til sin mand, om han kan huske, da han blev reddet i sidste øjeblik og siden fortalte, at han oplevede sygeplejersken som en hvid engel. De frivillige var virkelig nogle engle i nø-dens stund.”

Statister i alle aldre er med i optagelserne til de rekonstruerede scener om redningen.

Til optagelserne er der opsat pigtrådshegn og vagttårne, der skal give en stemning af en nazistisk kz-lejr.